

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора, члена-кореспондента НАНН України Бойчука Юрія Дмитровича на дисертацію Світлани Володимирівни Цимбал-Слатвінської на тему «Теорія і практика професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища вищих навчальних закладів», подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність теми дисертації. Становлення і розвиток творчої, активної особистості, з чітко вираженою суб'єктної позицією, здібної швидко адаптуватися до умов динамічного суспільства стає пріоритетом освіти сьогодення. Важлива роль у цьому процесі належить логопедам, фахова підготовка яких вимагає постійної модифікації, пошуку нових підходів, педагогічних технологій (зокрема, інформаційно-комунікаційних), прийомів та засобів у роботі з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку. Відповідно основним завданням навчання майбутніх логопедів у закладах вищої освіти є підготовка творчих, високоосвічених фахівців, здібних до корекційно-розвиткової діяльності в різних умовах, які прагнуть до постійного самовдосконалення та розвитку, є конкурентоздатними на ринку праці.

Обрана дисертанткою тема дослідження «Теорія і практика професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища вищих навчальних закладів», присвячена важливій соціально-педагогічній проблемі, наукова розробка якої є особливо актуальною в умовах професійної підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності в умовах інклюзивного навчання та стрімкого зростання інформатизації освіти й наразі ще ґрунтовно була не розкрита в науково-методичній літературі та потребує глибокого осмислення, вивчення і дослідження.

Проведене дослідження на засадах провідних положень спеціальної і корекційної педагогіки, логопедії, логопсихології, сучасної теорії педагогіки, нової парадигми інклюзивної освіти дозволило дослідниці розробити теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти створити авторську концепцію її методичного забезпечення, що, безперечно, збагачує теорію і методiku професійної освіти.

Особливої уваги заслуговує наукова інтерпретація авторкою поняття професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти як цілісної системи для набуття здобувачами вищої освіти теоретичних знань і практичних умінь, особистісних якостей і соціального досвіду, здатності до вирішення професійних завдань (діагностичних, методичних, психологічних, корекційних, соціальних тощо), спрямованих на виправлення мовленнєвих порушень у дітей через сукупність апаратних, програмних і технічних засобів, інформаційних і обчислювальних ресурсів, організаційного та методичного забезпечення.

Теоретичне значення одержаних результатів є достатньо вираженими й визначаються сукупністю концептів, які авторка обґрунтовує на різних етапах експерименту. Найбільш значимими з них є доведення суспільної потреби у високому рівні готовності вчителя-логопеда до успішної корекційно-розвиткової педагогічної діяльності, визначенні сутності й структури цього складного особистісно-психологічного утворення.

Дослідниця науково обґрунтувала методологічні засади, концепцію та стратегію професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладу вищої освіти з урахуванням специфіки логопедичної роботи з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку, необхідності якісно нового рівня планування її з використанням навчального програмного забезпечення та мережевих технологій.

На нашу думку, авторкою досить грамотно обґрунтовано та спроектовано інтегративну модель професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти, яка включає такі блоки та їх складники: методологічно-цільовий (мета, підходи, принципи), змістово-процесуальний (етапи, зміст, форми, методи, засоби, технології) та результативно-оцінний (діагностичний інструментарій, критерії, показники, рівні та відповідний результат).

Вважаємо досить вдалою розробку організаційно-методичної системи професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти, яка передбачає: проектування змісту професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти, конструювання поетапного узгодженого використання форм, методів, технологій професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти, інтеграцію теоретичної і практичної підготовки майбутніх логопедів.

Достовірність і новизна дослідження забезпечуються ретельною дослідно-експериментальною перевіркою висунутих теоретичних положень, результати якої свідчать про ефективність експериментальної роботи з професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти, на значні позитивні зміни в рівнях готовності її в експериментальній групі.

Експериментальні матеріали найбільш повно представлені у п'ятому розділі. Дисертантка визначає мету, завдання кожного з етапів проведеного експериментального дослідження, використовує відомі й коректно розробляє власні методи збору емпіричного матеріалу.

Розроблені дисертанткою теоретичні і методичні матеріали дослідження достойні широкого використання для вдосконалення змісту професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти.

Самостійну практичну цінність має розроблене та впроваджене авторкою науково-методичне забезпечення діагностування рівнів готовності майбутніх логопедів до професійної діяльності, оновленні змісту низки дисциплін логопедичного спрямування.

Матеріали дослідження можуть знайти своє використання для створення і впровадження в освітній процес закладів вищої освіти варіативних курсів, нових засобів програмно-методичного забезпечення підготовки майбутніх логопедів до професійної діяльності з дітьми з порушеннями мовленнєвого розвитку, у процесі подальшого розвитку стратегії професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти, у подальших дослідженнях з теорії та методики професійної освіти.

Підготовлені і видані авторкою наукова монографія, навчальні, навчально-методичні посібники дозволяють застосовувати результати підготовки майбутніх логопедів у широкій освітній практиці.

Проведена робота відкриває нові горизонти для подальших наукових розвідок у таких напрямках: формування готовності майбутніх логопедів до роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, підготовка майбутніх логопедів до роботи з учнями основної та профільної школи з порушенням мовлення, формування фахової компетентності майбутніх логопедів в умовах інклюзивної освіти.

Результати дослідження достатньо широко апробовано й офіційно впроваджено в освітянську практику закладів вищої освіти різних регіонів України, про що свідчать відповідні надані довідки.

Публікації С.В. Цимбал-Слатвінської якісно і кількісно відповідають чинним вимогам, у повному обсязі віддзеркалюють зміст та результати виконаного дослідження. Основні теоретичні положення й висновки дисертаційного дослідження відображено в 48 наукових і навчально-методичних працях авторки (4 – у співавторстві), з яких 1 монографія, 25 статей у наукових фахових виданнях з педагогічних наук (з них 6 – у

зарубіжних фахових виданнях), 17 робіт – апробаційного характеру і 5 – додаткового відображають результати дисертації.

Позитивної оцінки заслуговують 18 додатків, обсяг яких складає 110 сторінок. Вони унаочнюють етапи та результати здійсненої С.В. Цимбал-Слатвінською експериментальної та навчально-методичної роботи.

Загалом, дисертація С.В. Цимбал-Слатвінської відповідає чинним вимогам, що висуваються до докторських дисертацій. Вона містить висунуті автором для прилюдного захисту наукові положення, а також обґрунтовані й ретельно опрацьовані експериментальні результати. Поставлена мета дослідження досягнута, завдання повністю розв'язано. У процесі дослідження одержано результати, які можуть бути використані в професійній підготовці логопеда. Основні теоретичні положення знайшли своє відображення в публікаціях автора. Зміст автореферату повністю відповідає змісту дисертації. Дисертація не містить плагіату.

У той же час до виконаної дисертаційної роботи можна висунути ряд зауважень та пропозицій. Обґрунтуємо свої міркування.

1. У процесі аналізу понятійного апарату дослідження, поряд із розглядом понять «професійна діяльність», «готовність майбутніх фахівців до професійної діяльності», «професійна підготовка», «інформаційно-освітнє середовище», «професійна підготовка майбутніх логопедів в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти», «готовність майбутніх логопедів до професійної діяльності з дітьми з порушенням мовлення» бажано було б показати наочно їх ієрархію.

2. Варто було б більшу увагу зацентувати на розкритті інформаційно-комунікаційних технологій професійної підготовки майбутніх логопедів в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти.

3. Для реалізації третьої складової організаційно-методичної системи професійної підготовки майбутніх логопедів в умовах інформаційно-освітнього середовища закладів вищої освіти (інтеграція теоретичної і

практичної підготовки майбутніх логопедів) бажано було б дати розгорнуту характеристику діяльності майбутніх логопедів у професійному середовищі.

4. В експериментальній частині роботи, у тексті дисертації, подано велику кількість табличного матеріалу, значну частину якого можна було б перенести у додатки.

5. Позитивно оцінюючи обґрунтовані у процесі дослідження дисертанткою критерії, показники та рівні готовності майбутніх логопедів до професійної діяльності з дітьми з порушенням мовлення у роботі описано результати констатувального етапу дослідження, які засвідчують переважно низький рівень їх готовності. На нашу думку, варто було б проаналізувати причини, які призвели до такого стану.

6. Зміст дисертації значно збагатився, якщо б дослідниця у четвертому роботі детально описала структуру та змістове наповнення сайту супроводу майбутніх логопедів до професійної діяльності з дітьми з порушенням мовлення, а не обмежилася лише поодинокими інформаціями на окремих сторінках дослідження.

Висловлені зауваження мають рекомендаційний характер, які ніяк не знижують її наукової цінності та є лише приводом для наукової дискусії. У цілому рецензована робота вирізняється оригінальністю, глибиною теоретичного аналізу і новизною методичних пропозицій.

Загальні висновки й оцінка дисертації. Дисертаційне дослідження С.В. Цимбал-Слатвінської робить гідний внесок у розробку практичних шляхів професійної підготовки майбутніх логопедів в інформаційно-освітньому середовищі закладів вищої освіти. Це фундаментальна, завершена науково-дослідна робота, виконана в контексті нових наукових підходів до теорії і методики професійної освіти. Ураховуючи актуальність теми, наукову новизну отриманих результатів та їх теоретичну і практичну значимість, а також відповідність поданої роботи вимогам пп. 9, 10, 12-14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою

Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами від 19.08.2015 року, Постанова Кабінету Міністрів України № 656) та іншим вимогам МОН України щодо докторських дисертацій, а її авторка - Світлана Володимирівна Цимбал-Слатвінська - заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
проректор з наукової роботи
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди

Ю. Д. Бойчук

